

Utlåtande 2003:116 RVII (Dnr 421-826/2001)

Vård och boende för hemlösa hivpositiva missbrukare och hemlösa AIDS-sjuka missbrukare

Motion av Inger Stark (v) (2001:33)

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande
Motion 2001:33 av Inger Stark (v) anses besvarad med vad
föredragande borgarråd anför.

Föredragande borgarrådet Margareta Olofsson anför följande.

Bakgrund

Inger Stark (v) har i en motion 2001:33, *bilaga 2*, föreslagit att kommunfullmäktige beslutar att Stockholms stad snarast inleder ett samarbete med hälso- och sjukvårdsnämnden så att de hivsmittade och aidssjuka hemlösa missbrukarna får den vård och hjälp de behöver samt att Stockholms stad inrättar ett lågtröskelboende för denna grupp hemlösa.

Remisser

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialtjänstnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Enskede-Årsta stadsdelsnämnd och Vantörs stadsdelsnämnd för yttrande.

Stadsledningskontoret anser att ett lågtröskelboende för gruppen hemlösa hivsmittade missbrukare bör anstå i avvaktan på att ytterligare erfarenhet vinnas. Stadsledningskontoret utgår från att stadens organ verkar för effektiva

samarbetsformer i syfte att säkerställa att samhällets samlade resurser utnyttjas på bästa sätt.

Socialtjänstnämnden menar att ett lågtröskelboende för gruppen hemlösa hivsmittade bör övervägas och utredas ytterligare innan beslut tas i denna fråga.

Bromma stadsdelsnämnd har inget angeläget behov av ett lågtröskelboende och bedömer att det är osäkert om ett dylikt boende skulle ge avsedd effekt. Bromma motsätter sig inte ett försök med lågtröskelboende om andra stadsdelar finner det värt att pröva. Det är angeläget att det finns ett bra och utvecklande samarbete mellan Stockholms stad och hälso- och sjukvårdsnämnden. Enskilda stadsdelsnämnder anser inte att det är en självklart bra lösning att skilja ut hivsmittade och aidssjuka ur gruppen hemlösa och inrätta ett boende särskilt för dessa. Förslaget om att inleda ett samarbete med hälso- och sjukvårdsnämnden tillstyrks.

Vantörs stadsdelsnämnd ställer sig tveksam till att man inrättar en särskild boendeenhet för just hivsmittade och aidssjuka hemlösa missbrukare. Denna grupp bör i stället ges prioriterad möjlighet att få tillgång till platser vid lågtröskelboenden.

Mina synpunkter

Hemlösheten är ett allvarligt problem. Bland de hemlösa finns dessutom flera med olika somatiska sjukdomar, t.ex. hiv och aids. För att underlätta tillvaron för dessa hemlösa har en sjukvårdsmottagning för hemlösa, Hållpunkt Maria, startats. Hållpunkt Maria informerar och hjälper hivsmittade och aidssjuka missbrukare att få kontakt med en hiv- och aidsmottagning.

Vid utbyggnaden av boenden för hemlösa har lågtröskelboenden och härbärgesplatser prioriterats men några särskilda platser för hivpositiva och aidssjuka har inte byggts upp. Vid planeringen av Basen (boende för män som levt i långvarig hemlöshet och missbruk) ingick denna grupp i planeringen, vilket såväl stadsledningskontoret som socialtjänstnämnden pekar på i sina remissvar. Det har dock visat sig att Basen hittills inte har eller haft några hivpositiva och aidssjuka bland sina boende. Ett annat boende i staden har under året tagit emot hivpositiva och aidssjuka personer och har upparbetat ett bra samarbete med hiv- och aidsmottagningen vid Huddinge universitetssjukhus. Detta samarbete är en bra grund att bygga vidare på för att utveckla och bygga ut boendeplatser för hemlösa hivpositiva och aidssjuka missbrukare. Ett stort problem är att hemlösheten i sig kan betraktas som en smittfaktor. En undersökning, gjord 2002 vid Huddinge universitetssjukhus, visar att av de

24 missbrukare i Stockholms län som fick sin hivdiagnos 2001 var hela 17 hemlösa. Andra liknande studier har förklarat sambandet med att hemlöshet leder till låg självrespekt och destruktivt beteende. Det är därför viktigt att vi fortsätter att söka efter objekt för att skapa fler långsiktiga boenden för hemlösa så att antalet nysmittade minskar.

Motionären föreslår att ett lågtröskelboende skall inrättas. Jag instämmer i att det finns ett behov av boenden för hemlösa med hiv och aids. I budget för 2004 fick socialtjänstnämnden i uppdrag att se över möjligheten att skapa utrymme för ett boende för hivpositiva och aidssjuka missbrukare. Motionärens förslag är därmed redan delvis tillgodosett. Ett boende för målgruppen behöver inte nödvändigtvis vara ett lågtröskelboende. Ett boende med viss omvårdnad eller enbart boendestöd skulle kunna fylla samma funktion, dvs. ge de hivpositiva och aidssjuka de ordnade förhållanden som krävs för att medicinering och behandling ska kunna fungera.

Motionären föreslår också ett samarbete mellan Stockholms stad och landstingets hälso- och sjukvårdsnämnd. Sedan motionen skrevs har hälso- och sjukvårdsnämnden avskaffats och ersatts av ett utskott. Stockholms stad och landstinget inledde under våren 2003 ett samarbete både på tjänstemanna- och på politisk nivå för att få en bättre samordning mellan stad och landsting när det gäller hemlösa, inklusive hivsmittade och aidssjuka missbrukare. Detta samarbete är i linje med det som motionären föreslår.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden *Kristina Axén Olin* och *Sten Nordin* (båda m) enligt följande.

Det är oerhört viktigt att hivpositiva hemlösa får tillgång till vård och behandling. Det har visat sig att denna grupp kan vara svår att nå varför det är oerhört angeläget att alla goda krafter tillåts vara med i arbetet att hjälpa dessa. Frivilligorganisationerna gör ett ovärderligt arbetet med detta och Stockholms stad ger också bidrag till flera organisationer som arbetar med denna målgrupp.

Det pågår för närvarande arbete inom socialtjänstförvaltningen som syftar till att skapa utrymme för ett boende för den nämnda målgruppen, i detta arbete är det av största vikt att man också använder sig av de kunskaper som frivilligorganisationer har om målgruppen. Vid ett eventuellt tillskapande av ett särskilt boende för målgruppen bör detta ske i samarbete med frivilligorganisationer som har stor kunskap om de berörda. Ett eventuellt boende för målgruppen skulle med fördel kunna drivas av en frivilligorganisation som är inriktad på de målgruppsspecifika problemen.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

Motion 2001:33 av Inger Stark (v) anses besvarad med vad föredragande borgarråd anför.

Stockholm den 8 oktober 2003

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNIKA BILLSTRÖM

Margareta Olofsson

Anette Otteborn

Särskilt uttalande gjordes av *Sten Nordin, Mikael Söderlund, Kristina Alvendal och Peter Lundén-Welden* (alla m) och *Lotta Edholm och Ann-Katrin Åslund* (båda fp) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (m) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Motionären påtalar att det bland de hemlösa finns en grupp HIV-positiva narkomaner, som misslyckats med att ta sig ur missbruket och inte klarar kraven i behandlingsprogram. Medicinering förutsätter att man kan föra ett någorlunda ordnat liv. Motionären menar att även dessa människor måste ha rätt till vård och behandling. Det delade ansvaret mellan kommun och landsting riskerar leda till att HIV-smittade och aidssjuka hemlösa narkomaner hamnar utanför och inte får vård. Därför vill motionären att staden inleder ett samarbete med hälso- och sjukvårdsnämnden och att lågtröskelboende inrättas för denna grupp hemlösa.

REMISSER

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialtjänstnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Enskede-Årsta stadsdelsnämnd och Vantörs stadsdelsnämnd för yttrande.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande av den 27 september 2001 är i huvudsak av följande lydelse.

Stadsledningskontoret instämmer att gruppen hivpositiva hemlösa missbrukare bör få tillgång till vård och behandling. Det har dock visat sig att denna grupp kan vara svår att nå. Frivilligorganisationerna utför ett värdefullt kompletterande arbete och staden ger bidrag till flera organisationer som är verksamma inom detta område.

Socialtjänstförvaltningens uppsökarenhet bedriver ett uppsökande arbete med gruppen hivpositiva hemlösa missbrukare och samverkar bland annat med landstingens mobila team och narkomanvårdsavdelningarna på Huddinge och Danderyds sjukhus för att skapa förutsättningar för vård och behandling för dessa personer. Socialförvaltningen har fått i uppdrag att i samarbete med Stadsmissionen inrätta ett basboende. Tanken är att med gemensamma insatser från både landsting och socialtjänst och i samarbete med Stadsmission upprätta en basstation centralt i staden. Detta samarbetsprojekt står i överensstämmelse med motionärens tankegångar. Ett lågtröskelboende för gruppen hemlösa hivsmittade missbrukare bör anstå i avvaktan på ytterligare erfarenheter vinnas.

Stadsledningskontoret utgår från att stadens organ verkar för effektiva samarbetsformer i syfte att säkerställa att samhällets samlade resurser utnyttjas på bästa sätt.

Socialtjänstnämnden beslöt den 25 oktober 2001 att överlämna socialtjänstförvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av ledamoten *Iris Birath* (v), *bilaga 1*.

Socialtjänstförvaltningens tjänsteutlåtande av den 10 september 2001 är i huvudsak enligt följande.

Socialtjänstförvaltningen delar helt motionärens uppfattning att det är angeläget att gruppen hivpositiva hemlösa missbrukare får tillgång till den vård och behandling de behöver. Möjligheten till vård och behandling måste självklart också finnas för de som inte lyckats bli drogfria eller haft svårt att anpassa sig till socialtjänstens eller sjukvårdens krav. Erfarenheten visar dock att denna grupp är svår att nå och att det därför är svårt att få till stånd den regelbundenhet som krävs, bland annat för behandling med bromsmediciner.

Socialtjänstnämnden ger ekonomiskt stöd till ett antal frivilligorganisationer som vänder sig till hivpositiva och Aidssjuka narkomaner.

Uppsökarenheten inom förvaltningen bedriver ett viktigt uppsökande arbete med gruppen hivpositiva hemlösa missbrukare. Man samverkar bland annat med landstingens mobila team och narkomanvårdsavdelningarna på Huddinge och Danderyds sjukhus för att skapa förutsättningar för vård och behandling för dessa personer. Förvaltningen fick den 29 maj 2001 i uppdrag av nämnden att träffa en överenskommelse med Stadsmissionen, Beroendecentrum Syd och staden om att inrätta ett basboende i Stadsmissionens lokal på Fleminggatan. Därefter har en gemensam projektplan utarbetats som fastslogs av nämnden den 29 augusti 2001. Syftet med projekt Basstation är att med gemensamma insatser från både landsting och socialtjänst och i samarbete med Stadsmission upprätta en basstation centralt i staden. Den ska fungera som en bas för tryggt boende, vård och social omsorg för en grupp hemlösa. Enheten för hemlösa har i samverkan med Beroendecentrum valt att göra en särskild satsning på 18 av de mest utsatta personerna som har svårt att tillgodogöra sig vård och är i stort behov av medicinska och sociala insatser. Projektet beräknas starta i början av 2002.

Sammanfattningsvis är det förvaltningens uppfattning att ett nära samarbete mellan olika berörda myndigheter och frivilligorganisationer är en av förutsättningarna för att kunna nå förbättringar för gruppen hemlösa hivsmittade missbrukare. Det är dock angeläget att dessa i huvudsak ges vård och behandling inom den reguljära verksamheten. Projektet Basstation är ett exempel på samarbetsprojekt mellan staden och hälso- och sjukvården som ligger väl i linje med motionärens förslag.

Motionären föreslår att staden inrättar ett lågtröskelboende för gruppen hemlösa hivsmittade missbrukare. Ett sådant boende bör enligt förvaltningens bedömning övervägas och utredas ytterligare innan beslut tas i denna fråga.

Bromma stadsdelsnämnd beslöt den 20 september 2001 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande. Nämnden ställde sig bakom förvaltningens förslag.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande av den 4 september 2001 har i huvudsak följande lydelse.

I Bromma finns för närvarande tre kända missbrukare som tillhör gruppen hivpositiva eller AIDS-sjuka. Samtliga bor under ordnade förhållanden och medicineras antingen p g a att de blivit drogfria eller för att de står under metadonbehandling.

Något behov av lågtröskelboende för denna grupp synes ej föreligga för Brommas del. Detta utesluter inte möjligheten att andra stadsdelar med högre belastning av denna grupp ser ett behov av en dylik boendeform.

Huruvida ett lågtröskelboende i realiteten är en lösning på problemet är osäkert. Sannolik är denna grupp som, trots upprepade behandlingsförsök eller som trots upprepade motivationsförsök från socialsekreterare, inte har lyckats bryta sitt missbruk eller kommit under metadonbehandling, i stor utsträckning tillhörande kategorin dubbeldiagnoser. Ett lågtröskelboende för denna specifika grupp kan möjligen resultera i samma kaos som de levit i tidigare. För att möjligen förhindra detta så torde det krävas en mycket hög personaltäthet. Ett annat problem är att många av dessa inte vill ha någon kontakt med myndigheter och kanske därför inte heller skulle acceptera denna boendeform.

Som framgår av motionen så kan en oregelbunden medicinering av hivpositiva och AIDS-sjuka resultera i terapiresistent smitta där en senare eventuell rehabilitering av missbruksproblemet inte skulle leda till att en medicinering mot smittan är möjlig. Att sätta in medicinering utan att missbrukaren har ett långsiktigt stabilt strukturerat boende torde av dessa skäl inte bli aktuellt.

När det gäller motionens första punkt så är det naturligtvis angeläget att det finns ett bra och utvecklande samarbete mellan Stockholms stad och Hälso- och sjukvårdsnämnden.

Enskede-Årsta stadsdelsnämnd beslöt den 25 september 2001 att åberopa förvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av tjänstgörande ordföranden *Rolf Brattström* (v), ledamöterna *Annacarin Wallin* (v), *Lars- Åke Henriksson* (s), *Lena Ag* (s), *Lennart Pöppel* (s), tjänstgörande ersättaren *Arhe Hamednaca* (s), bilaga 1.

Ersättaryttrande gjordes av *Gunnar Marcateus-Alm* (sp) enligt följande.

Jag hade anslutit mig till (fp), (m) och (kd) om jag hade haft rösträtt.

Enskede-Årsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande av den 29 augusti 2001 är i huvudsak av följande lydelse.

Motionären beskriver väl de svårigheter hemlösa hivpositiva och aids-sjuka missbrukare möter i sin vardag. Det delade ansvar kommunen och landstinget har för boende, vård och behandling är viktigt att det fungerar. Ett bättre och mer organiserat samarbete är angeläget för att hjälpa målgruppen på bästa sätt.

När det gäller boende för målgruppen, ser förvaltningen att individuella lösningar är de bästa. Att ordna ett boende för hemlösa och få acceptans för detta från omgivningen är inte lätt. Att ytterligare segregera hemlösa hivpositiva missbrukande människor i ett särskilt lågtröskelboende, är förvaltningen tveksam till. Det är dock svårt att säkert veta vad som är bäst att göra med tanke på gruppens utsatthet.

Förvaltningen har en begränsad erfarenhet av denna utsatta målgrupp. De personer förvaltningen haft kontakt med har fått hjälp till någon form av placering/boende. Stöd i boendet är nödvändigt. Det behovet har förvaltningen sett särskilt när missbrukare fått boende i försöks- eller träningslägenheter. Innan staden tar ställning till ett särskilt boende för gruppen hivpositiva missbrukare, anser förvaltningen det vara viktigt att ta reda på vad de cirka 60 personer som enligt uppgift ingår i målgruppen själva tycker. Hur vill de bo?

Förvaltningen anser att det allra viktigaste för målgruppen är att samarbetet mellan kommun och landsting förbättras och kan organiseras så att inte formella hinder stoppar de hemlösa hivpositiva och AIDS-sjuka missbrukarna från att få boende, stöd, vård och behandling.

Vantörs stadsdelsnämnd beslöt den 27 september 2001 att i huvudsak bifalla förvaltningens förslag och att därutöver anföra följande.

Fler boendalternativ för den grupp som motionen avser är önskvärt. Det är nämndens uppfattning att det uppnås bäst genom att låta andra aktörer än kommunen driva sådan verksamhet. Ett samarbete mellan aktörer är självklart en förutsättning för att det ska fungera oavsett driftsform.

Reservation anfördes av vice ordföranden *Per Sundgren* (v), ledamoten *Py Börjeson m fl* (s) och ledamoten *Lars Ahlqvist* (mp) till förmån för förvaltningens förslag till beslut, att Vantörs stadsdelsnämnd godkänner yttrandet och överlämnar detta till kommunstyrelsen.

Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande av den 27 september 2001 är i huvudsak av följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen har i princip inget att invända mot motionen. När det gäller bostadssituationen så är det bara att instämma i att det saknas boendeanternativ för den i motionen aktuella gruppen. Mycket av problematiken handlar om att de inte lyckas upprätthålla drogfrihet och därmed finns inte heller några boendeformer att erbjuda. Förvaltningen har också erfarenheten att det ofta är så, att om en person lyckas upprätthålla en drogfrihet så har han eller hon ofta sådana medicinska komplikationer att en missbruksinstitution inte kan tillgodose omvårdnadsbehoven, som många gånger är större än behovet av missbruksvård.

Förvaltningen ställer sig dock tveksam till att man inrättar en särskild boendeenhet för just hivsmittade och aidsjuka hemlösa missbrukare, utan denna grupp bör i stället ges prioriterad möjlighet att få tillgång till platser vid lågtröskelboenden.

Vantörs stadsdelsnämnd har sedan januari 2000 drivit ett lågtröskelboende i projektform, Triaden, som i första hand vänder sig till hemlösa missbrukare med psykiska störningar. En av de erfarenheter stadsdelsförvaltningen har kunnat göra är att ett lågtröskelboende samlar boende som har en mycket svår problematik och oftast dessutom har en kriminell livsföring vilket medför gränssättningsproblem. Förutom att det krävs hög kompetens hos personalen visar projektet att det är viktigt med en hög personaltäthet men också att boendeenheterna måste vara små.

Beträffande samarbetet med hälso- och sjukvårdsnämnden instämmer förvaltningen i att det bör utökas. Förhoppningsvis kan landstingets nyöppnade läkarmottagning för hemlösa, "Hållpunkt Maria", bli en bra resurs när det gäller sjukvårdsinsatser för de hemlösa missbrukarna.

RESERVATIONER M.M.

Socialtjänstnämnden

Reservation av ledamöterna Iris Birath m.fl. (v) är av följande lydelse.

Socialtjänstnämnden föreslås besluta följande.

1. Socialtjänstnämnden beslutar att som svar på remissen bifalla motionen.
2. I övrigt anförs;

Motionen har fått ett positivt bemötande. I stort sett håller förvaltningen med motionären att detta är en angelägen fråga men slutsatsen blir en annan. Förvaltningen menar att inrättandet av ett lågtröskelboende för gruppen hemlösa, hivsmittade måste övervägas och utredas ytterligare innan beslut tas. Vänsterpartiet menar att det behövs ett lågtröskelboende för denna grupp och att beslut i frågan bör tas nu. Därför menar vi att motionen ska bifallas.

Enskede-Årsta stadsdelsnämnd

Reservation av tjänstgörande ordföranden Rolf Brattström (v), ledamöterna Annacarin Wallin (v), Lars- Åke Henriksson (s), Lena Ag (s), Lennart Pöppel (s), tjänstgörande ersättaren Arhe Hamednaca (s) är av följande lydelse.

- 1 Motionen tillstyrkes.
- 2 Därutöver anföres följande.

I motionen beskrivs situationen för den mest utsatta gruppen hemlösa i Stockholms stad. Motionären föreslår att Stockholms stad snarast inleder ett samarbete med hälso- sjukvårdsnämnden, så att hivsmittade och AIDS sjuka får den vård de behöver.

Staden föreslås även inrätta ett lågtröskelboende för denna grupp hemlösa.

För att den här gruppen skall kunna behandlas krävs att de har någonstans att bo. Staden bör därför anordna boende för denna grupp så att hälso- och sjukvårdande myndigheter ges förutsättningar för att motivera för behandling och för att kunna genomföra och följa upp nödvändig medicinering.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

2001:33

2001:33

Motion av Inger Stark (v) om vård och boende för hemlösa hivpositiva missbrukare och hemlösa AIDS-sjuka missbrukare

Bland de hemlösa missbrukarna finns en grupp hivpositiva narkomaner. Enligt Stockholms socialförvaltning rör det sig om cirka 60 personer. Vid den senaste räkningen 1999 fann förvaltningen 54 klienter som var hivpositiva och hemlösa (17 kvinnor och 37 män). Det är människor som gång efter gång misslyckats med att ta sig ur missbruket och som inte klarat de krav som ställs t ex i behandlingsprogram. Eftersom de saknar bostad och lever ett många gånger kaotiskt liv ställs de utanför möjligheten att få sjukvård och de mediciner som ska förhindra att de utvecklar aids.

Bromsmedicinerna som ska förhindra att aids utvecklas förutsätter att man klarar att hålla regelbundna tider och lever ett åtminstone någorlunda ordnat liv. Om bromsmedicinerna tas oregelbundet och oordnat utvecklar patienten immunitet mot preparatet i stället för att bli hjälpt. Det blir till sist en ond cirkel. Utan bostad och ordnade förhållanden inga mediciner som kan bromsa eller förhindra utvecklingen av aids. Utan drogfrihet ingen bostad eller boende som de kan återvända till.

Men också narkomaner som gång efter gång misslyckats med att ta sig ur sitt drogberoende och som haft svårt att anpassa sig till de regler som ställs upp av socialtjänst och av sjukvård måste ha rätt till vård och behandling. De måste ha rätt att få misslyckas en eller flera gånger med att bli drogfria och ändå kunna räkna med att få vård och behandling för att förebygga att aids bryter ut eller vård när de har fått aids.

De måste få hjälp med att ta bromsmediciner och hjälp med behandling även om de misslyckas med att bli fullständigt drogfria. Att inte ge den medicinering och den vård de behöver är att bryta mot hälso- och sjukvårdslagen.

Det är kommunerna som ansvarar för missbruksbehandling, boende och för missbrukarnas sociala situation. Men det är landstinget som ansvarar för att de får sjukvård. Eftersom ingen av parterna har hela ansvaret har resultatet blivit att de hivsmittade och aidssjuka hemlösa narkomanerna hamnar utanför och inte får någon vård alls.

Stockholms stad måste snarast inleda ett samarbete med hälso- och sjukvårdsnämnden så att de hivsmittade och aidssjuka missbrukarna får den vård och hjälp de behöver. De är i behov av någon form av lågtröskelboende där de kan bo långsiktigt med insatser från såväl socialtjänsten som hälso- och sjukvården. Detta boende är enda chansen för denna grupp att få tillgång till de bromsmediciner som de för närvarande förvägras på grund av risken för utvecklandet av resistent smitta. Det är även deras enda chans till en någorlunda anständig tillvaro.

Jag föreslår att kommunfullmäktige beslutar att

1. Stockholms stad snarast inleder ett samarbete med hälso- och sjukvårdsnämnd så att de hivsmittade och aidssjuka hemlösa missbrukarna får den vård och hjälp de behöver
2. Stockholms stad inrättar ett lågtröskelboende för denna grupp hemlösa.

Stockholm den 14 juni 2001

Inger Stark